

Til Etikkutvalget

Oslo 19.12.2019

Innspill til Etikkutvalget for Statens Pensjonsfond Utland

WWF Verdens naturfond (WWF) takker for muligheten til å gi innspill til Etikkutvalget for Statens pensjonsfond utland. WWF er en global miljøorganisasjon. Vi arbeider for en framtid der mennesker lever i harmoni med naturen, og der ingen dyr eller andre arter skal dø ut på grunn av menneskers handlinger.

Finansdepartementet skriver i mandatet til utvalget: «Det overordnede formålet for forvaltningen av fondet er høyest mulig avkastning innenfor akseptabel risiko. Det å sikre at kommende generasjoner får del i oljeformuen er en etisk forpliktelse i seg selv». WWF mener at dette innebærer at forvaltningen håndterer klimarisiko og at fondet investeres i tråd med Parisavtalen.

Siden Graverutvalget skrev sin stortingsmelding i 2003 har det skjedd en vesentlig utvikling i forståelsen av klimaendringene og sammenhengen mellom klima og natur:

- Det internasjonale samfunnet har vedtatt Parisavtalen og bærekraftmålene. Norge har forpliktet seg og tatt en aktiv rolle i å fremme både Parisavtalen og bærekraftmålene
- Forskningen og kunnskapen om klimaendringene og de mulige konsekvensene av global oppvarming har økt. Det nye faktagrunnlaget understreker fordelene ved å begrense den globale oppvarmingen mest mulig, fordi hver desimal gjennomsnittlig temperaturøkning utgjør en forskjell. De tre spesialrapportene¹ fra FNs klimapanel om 1,5 grader, klima og landarealer og klima, hav og is viser også at risikoen for at vi når såkalte vippepunkter – det vil si når vi setter i gang irreversible endringer som for eksempel at korallrev går helt tapt – er langt høyere enn tidligere antatt. Forskningen viser at de vil kunne utløses ved langt lavere økning av gjennomsnittstemperaturer enn det man trodde tidligere.
- FNs naturpanel² ga i 2019 ut sin første globale rapport om tilstanden for naturmangfold. I tillegg til den sterke sammenhengen mellom klima og natur, viser FNs naturpanel reduksjon i 14 av 18 kategorier naturgoder (økosystemtjenester) som panelet har undersøkt³. Rapporten viser at tap av natur er en like stor trussel som klimaendringene.

¹ Alle rapportene fra FNs klimapanel er tilgjengelig her: <https://www.ipcc.ch/>

² Rapporten er tilgjengelig her: <https://ipbes.net/>

³ IPBES Global Assessment Report on biodiversity and ecosystem services (2019)

Rapportene fra FNs klima- og naturpanel viser den gjensidige avhengigheten mellom natur og klima, både i positiv og negativ forstand: Klimaendringer og tap av natur forsterker hverandre, akkurat som reduserte utslipp og mer natur forsterker hverandre.

I tillegg til dette, har forståelsen av investorers rolle endret seg siden 2003. Dette reflekteres blant annet i Parisavtalen og i bærekraftmålene. Investorer påvirker investorer hvilke aktiviteter som skal få kapital og hvilke som ikke skal få det, også de som velger å følge markedet. Slik er investorer med på å påvirke samfunnsutviklingen og hvorvidt den går i en bærekraft retning eller ikke.

Klimarisiko

Begrepet klimarisiko som ble introdusert av den engelske sentralbanksjefen Mark Carney i 2015, har utvidet forståelsen av hvordan klimaendringene kan påvirke økonomi og langsiktig lønnsomhet. Klimarisiko betegner hvordan menneskeskapte klimaendringer endrer forutsetningene og rammene for næringsvirksomhet og økonomi. Dette er til forskjell fra virksomheters klimapåvirkning, som handler om klimagassutslipp. Klimarisiko og klimapåvirkning henger sammen, og det viktigste tiltaket for å redusere klimarisiko er å redusere utslippene.

Alt dette har endret forståelsen av klimaendringenes risiko for langsiktige finansielle interesser. WWF mener at utvalget må problematisere det dilemmaet som ligger i at forvaltningen av Statens pensjonsfond utland – et fond som skal sikre verdier for kommende generasjoner - i dag ikke har tiltrekkelige mekanismer som sikrer at fondet er investert i tråd med Parisavtalens artikkel 2.1c: «Making finance flows consistent with a pathway towards low greenhouse gas emissions and climate-resilient development.»⁴

Parisavtalens 2.1c reflekterer erkjennelsen av at investorer har en mulighet til å påvirke klimautslipp gjennom sine investeringer. Disse beslutningene tas på flere nivåer – og for Statens pensjonsfond utland sin del, så er det beslutninger helt fra investeringsuniverset, via mandat og allokering av aktivaklasser, valg av referanseindeks og til indeksjusteringer og aktiv forvaltning. I dag er håndtering av klimarisiko begrenset til Norges Banks forvaltning innenfor de rammene som gis av mandatet og finansdepartementets beslutninger som for eksempel valg av referanseindeks. WWF mener dette ikke er tilstrekkelig for å håndtere fondets eksponering mot langsiktig klimarisiko.

Naturrisiko

Tap av natur utgjør en like stor trussel mot livsgrunnlaget vårt som klimaendringene. I tillegg til den sterke sammenhengen mellom klima og natur, viser FNs naturpanel at menneskelig aktivitet har endret 75 prosent av landjorda i betydelig grad, fører til økende negativ påvirkning på 66 prosent av havet og ført til at 85 prosent av våtmarker er tapt. 14 av 18 kategorier naturgoder (økosystemtjenester) som panelet har undersøkt er forringet⁵. Naturpanelet anslår at landforringelse koster mer enn 10% av

⁴ UNFCCC: Paris Agreement

⁵ IPBES Global Assessment Report on biodiversity and ecosystem services (2019)

verdens samlede bruttonasjonalprodukt hvert år, for eksempel i tap av naturlig flomvern, ferskvann, tap av fruktbar jord og pollinering.⁶ [WWF har intervjuet ti norske finansaktører og utgitt en rapport om tap av natur som finansiell risiko](#)⁷. Selv om forståelsen av hvilken risiko tap av naturmangfold utgjør for økonomi og lønnsomhet ikke er like moden som klimarisiko, er det klart at fysiske endringer i naturen og politiske tiltak og teknologiutvikling knyttet til naturendringer vil endre rammebetingelsene for næringsvirksomhet. Vi mener at rammeverket for klimarisiko også kan brukes for tap av natur:

Fysisk risiko: Dette handler om hvordan tap av natur og kollaps av økosystemer endrer forutsetningene for næringsvirksomhet, for eksempel gjennom redusert produktivitet eller ressursknapphet. Eksempler er pollinatorer som forsvinner i raskt tempo, tap av avlinger til sykdommer og skadegjørere, og jordforringelse og vannknapphet. Dette truer produktivitet, lønnsomhet og matsikkerhet.

Overgangsrisiko: Ny politikk og tiltak som innføres for å begrense tap av natur og naturmangfold, kan endre rammevilkårene for virksomheter og dermed også mulighetene for lønnsomhet. Slik politikk kan for eksempel være strengere krav og regulering rundt bruk av natur og mekanismer som setter avgifter på forbruk av naturressurser. Endrede krav til gjenbruk og resirkulering, og nye markeds- og forbrukstrender kan ha samme effekt. Det samme kan teknologiutvikling. Vi ser allerede eksempler på reguleringer som begrenser bruk av natur: Et eksempel er forbudet mot nydyrking av myr, som ble vedtatt av Stortinget våren 2019. Forbudet er vedtatt både som klima- og miljøtiltak. Forbudet vil ha konsekvenser for mulighetene til nydyrking i store deler av landet

Om ødeleggelsene av natur fortsetter eller om vi klarer å stanse ødeleggelsen og restaurere deler av den, vil ha avgjørende betydning for kommende generasjoners livsgrunnlag. En bærekraftig samfunnsutvikling kan bare skje innenfor planetens tålegrenser.

Konklusjon

SPU skal spares for fremtidige generasjoner. Samtidig har det de siste årene blitt etablert en bredere forståelse og erkjennelse av at investorer bidrar til å bestemme samfunnsutviklingen gjennom å allokere kapital, og ikke minst en kunnskap av hvordan klimaendringene utgjør en risiko for langsiktig finansiell avkastning. Tap av natur utgjør også en trussel for langsiktig verdiskaping og lønnsomhet.

WWF mener at

- Etiklutvalget for Statens pensjonsfond utland har et ansvar for å belyse hvordan kunnskap og internasjonale avtaler har endret vår forståelse av relevansen for klima og natur for langsiktige investeringer siden Graverrapporten ble skrevet og hvordan det bør påvirke vår forståelse av risiko og etiske forpliktelser i forbindelse med forvaltningen av SPU.
- Etiklutvalget bør påpeke at Finansdepartementet må gjøre egne vurderinger av klimarisiko når mandatet, referanseindeksen og andre føringer for forvaltningen av fondet gis til Norges Bank.

⁶ IPBES (2018): The IPBES assessment report on land degradation and restoration.

⁷ XX

WWF *for a living planet*[®]

- Finansdepartementet som representant for eierne av fondet må bidra til å utvikle metoder for å måle hvordan referanseindeksen er i tråd med Parisavtalen og sikre at sparingen er i tråd med planetens tålegrenser.

Med vennlig hilsen

Ingrid Lomelde

Miljøpolitisk leder

Else Hendel

Seniorrådgiver bærekraftig finans